

ԳԺԵՐ ԳՕՅՐԿՈՒ ԿԵՆՆՔԻՑ

Ամենամօտիկ տարիներս ռուսաց գրականութեան մէջ մեծ աղմուկ հանեց Մակսիմ Գորկիյն: Ինչպէս յայտնի է, նա երկար տարիներ թափառական կեանք վարելով ստիպուած է եղել հացի խնդրի համար ամեն տեսակ գործի ձեռք զարնել, ոչ մի աշխատանքից, որ կարող էր մի կտոր ցամաք հաց տալ, չփախչել: Նորա վիճակի մէջ եղել են շատ շատերը, բայց քչերին է յաջողուել արտաքույ կարգի շնորհքի կամ տաղանդի շնորհիւ դուրս գալ իրենց ընկած գրութիւնից: Դրանցից մէկըն է նաև Շալեապինը, ներկայումս Ռուսիայում հռչակ վայելող երգիչը: Բայց սրանից մի 10—12 տարի առաջ Մ. Գօյրկիին աւելի յարգ է ունեցել իբրև երգիչ, քան թէ Շալեապինը: Այսպէս, օրինակ, մի անգամ մի տնտրալէնեօր Վոլգայի քաղաքներից մէկում զուարճանոցի համար խումբ է կազմելիս եղել: Եւ որովհետեւ այդ միջոցին Գօյրկիին ու Շալեապինն առանց գործի են եղել, ուստի նրանք էլ դիմել են, որ իրենց խմբի մէջ ընդունեն: Ձայները փորձելով տեսել են, որ Գօյրկիին բաւական լաւ երկրորդ տենօր է, իսկ Շալեապինի ձայնը փոխուելու շրջանում լինելով, նրան չեն հաւանել և չեն ընդունել:

Գօյրկիին, ինչպէս նկատեցինք, ամեն տեսակ գործի մէջ եղել է և նրա ձեռքի ոլժը հէնց նրա մէջն է, որ նա իւր տեսածն ու քաջածը նկարագրում է զարհուրելի ճշտութեամբ: «Լումայի» համարներից մէկում հրատարակեցինք նրա «26 տղամարդ և մի աղջիկ» պատկերը: Այդ պատկերի նկարագիրը լրացնելու համար աւելորդ չենք համարում լիջել, որ Գօյրկիին ինքն էլ մասնակցում էր այնտեղ և իւր լիջողութիւնների մէջ այդ մասին ասել է Լեինին... «Առ հասարակ այդ միջոցներին (սրանից 10—12 տ. առաջ), ես սիրում էի երգել և կարողանում էլ էի երգել: Մանաւանդ շատ էինք

երգում երբ որ փռնում, հացթուխների արտելի մէջն էի աշխատում: Սարսափելի վատ պայմանների մէջ էինք աշխատում. առաւօտեան վաղ սկսում էինք գործը և գիշերը ու՛շ վերջացնում: Այդ դժոխային դրութեան մէջ միակ մխիթարութիւնը երգն էր. սաղ օրը երգ էր: Երբեմն խմբով էինք երգում, երբեմն մենակ: Մանաւանդ շատ լաւ էր երգում չինգեանա Պաշկան: Երբեմն բոկեղներէ կձգէր փուռը, կլենուէր թիակին, աչքը կփակէր ու կսկսէր երգել, այնպէս երգել, որ ջիգեարդ կայրի: Նրա երգը մի այնպիսի թախիժ էր ձրգում, որ երբեմն պահանջում էին, որ լռի: Իսկ չինգեանան այնպէս էր իւր երգով յափշտակում, որ աշխարքիս երեսին ամեն բան կմոռանար: Շատ անգամ բոկեղները փռնից այրուած դուրս կգային:

Այժմ արդէն Գոյրկին ձայն չունի: Նա այդ բանն այսպէս է բացատրում: Մի անգամ ես երկաթուղու վըրայ գիշերապահի պաշտօն էի ստացել: Աշնանային մի մութ գիշեր պէտք է պահպանէի մի կոյտ ավրով լըցրած ջուտիներ: Սաստիկ վատ եղանակ էր, ցուրտ քամի էր փչում, յորդ անձրևը վերևից թափուում: Տափատանն այնպէս խաւարել էր, որ մատդ աչքը կխեղի, բան չէր երևայ...: Յանկարծ քամին բաց արու ջուտների վրայ ծածկած բրեղէնտը: Ինչ արած. պէտք էր վերև բարձրանալ, նորից ծածկել. ահա կոյտի վերևում քամին փաթաթեց, քլոլեց ինձ բրեղէնտի մէջ և ներքև շարտեց: Եւ այնպէս պինդ կպայ երկաթուղու գըծին կամ մի ուրիշ բանի, որ իսկոյն ուշագնաց եղայ...» Դրանից լետոյ Գոյրկու վիզն ուռչում է. անդամահատում են ու դրանով էլ ձայնը կորչում:

1898 թուին Նիժնայի ցուցահանդեսին Գոյրկին ՕԺԵՏՈՔ. ՊԻՏ. ի թղթակցի պաշտօնն է վարելիս եղել. բայց նա գտնուել է մի այնպիսի տաժանելի դրութեան մէջ, որ առողջութիւնը կորցրել, թոքախտ է ստացել: Իսկ պատանեկան հասակում նրա կեանքն այնպէս էր դարսուած, որ ստիպուած էր անձնասպանութեան դիմել. բայց ձեռքը դողդողում է, գնդակը նպատակից վրիպում և Գոյրկին սալ մնում:

ՄՈՒՇԷ Վ.